

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра адміністративного і фінансового права

**Тетяна Білоус-Осінь, Яна Маслова,
Вікторія Васильківська**

**ПУБЛІЧНЕ
АДМІНІСТРУВАННЯ
В ОРГАНАХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Навчально-методичний посібник

Освітня програма підготовки здобувачів
вищої освіти другого (магістерського) рівня
в Національному університеті
«Одеська юридична академія»

Одеса
Фенікс
2023

УДК 342.9:351.75
Б61

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 1 від 26 вересня 2023 року).

Автори:

Тетяна Білоус-Осінь – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Яна Маслова – доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Вікторія Васильківська – кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

Дмитро Калянов – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ;

Нана Бакаєнова – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Білоус-Осінь Т., Маслова Я., Васильківська В.

Б61 Публічне адміністрування в органах поліції : навч.-метод. посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) [Електронне видання] / Т. Білоус-Осінь, Я. Маслова, В. Васильківська ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 56 с. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/27208>

ISBN 978–617–8395–14–8

ISBN 978–617–8395–14–8

© Т. Білоус-Осінь, Я. Маслова,
В. Васильківська, 2023

Зміст

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	6
Тема 1. Національна поліція як суб'єкт публічної адміністрації.	6
Тема 2. Публічне адміністрування в органах Національної поліції. 14	
Тема 3. Інструменти, що застосовуються органами Національної поліції.	18
Тема 4. Сприяюче публічне адміністрування в органах Національній поліції.	26
Тема 5. Втручальне публічне адміністрування в органах Національної поліції.	31
Тема 6. Національна поліція як суб'єкт адміністративно-деліктних правовідносин	35
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	44
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.	46
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	48
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	51
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ	51
ПЕРЕЛІК НЕОБХІДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є публічне адміністрування як окремий напрям діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямований на забезпечення публічних інтересів та має вираження у виконавчо-розпорядчих повноваженнях, типу надання адміністративних послуг, забезпечення прав громадян при взаємодії з суб'єктами публічної адміністрації, притягнення до адміністративної відповідальності. До таких уповноважених суб'єктів віднесено органи Національної поліції. Публічне адміністрування органів поліції є важливою складовою частиною адміністративно-правового статусу Національної поліції України в цілому. У процесі її здійснення компетентними особами служб і підрозділів поліції реалізується визначений законодавством значний обсяг їх повноважень по боротьбі з адміністративними правопорушеннями, що виражається, зокрема, у виявленні адміністративних правопорушень, збиранні та перевірці доказів, оформленні необхідних процесуальних документів, розглядові підвідомчих справ та винесенню по ним відповідних постанов тощо. Таким чином, навчальна дисципліна «Публічне адміністрування в органах Національної поліції» відображає сукупність знань про основоположні напрями компетенції правоохоронного органу в частині їх виконавчо-розпорядчої складової.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Публічне адміністрування в органах Національної поліції» полягає у формуванні знань в частині публічного адміністрування в органах Національної поліції України в цілому. Виходячи із мети вивчення навчальної дисципліни «Публічне адміністрування в органах Національної поліції» та відповідно до вимог профілю освітньо-професійної програми, здобувачі вищої освіти повинні **вміти**: вирішувати задачі, надані до теми практичних занять, виконувати завдання

із самостійної роботи; демонструвати розуміння та знання правових засад функціонування поліції, системи забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, основні принципи її функціонування та взаємодії його складових; аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення; демонструвати розуміння процесу застосування поліцейських заходів та заходів адміністративного примусу для припинення кримінальних та адміністративних правопорушень; демонструвати розуміння процесів координації діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рівень вищої освіти	Форма навчання	Тип	Курс	Семестр	Обсяг кредитів/год
Другий (магістерський) рівень	денна	О	1	1	3/90

Вид навантаження	год
Кількість кредитів/год	3/90
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.:	38
лекційні заняття	18
практичні заняття	20
самостійна робота	52
Залік	-
Екзамен	+

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Національна поліція як суб'єкт публічної адміністрації.

1. Національна поліція як центральний орган виконавчої влади та суб'єкт публічної адміністрації.
2. Компетенція органів Національної поліції.
3. Характеристика основних повноважень органів Національної поліції.
4. Система органів Національної поліції та порядок їх формування.
5. Дисципліна та однострій в органах Національної поліції.

Основний зміст

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Основними завданнями Національної поліції є: реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Функції поліції – це основні

напрями її діяльності, що спрямовані на вирішення поставлених перед нею завдань. Функції є похідними від завдань і розкривають зміст діяльності поліції. В науковій літературі виділяють: адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну, виконавчу та охоронну функції.

У своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

Систему поліції складають: центральний орган управління поліцією; територіальні органи поліції. До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань. У складі поліції функціонують: кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення. У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення.

Категорія правового статусу використовується для позначення становища визначеного суб'єкта щодо інших в певній соціальній системі, що врегульована нормами права. Крім того, це права фікція, що позначає комплексно-універсальне явище з чіткою структурою та визначенням принципів взаємодії між суб'єктами суспільних відносин, а також місце кожного в існуючій системі правових відносин. Характеристика правового статусу органів державної влади структурно та якісно відрізняється від правового статусу фізичних осіб тим, що включає такий основоположний елемент як компетенція – тобто сукупність прав та обов'язків,

предмет відання та функцій. Компетенцію цілком обґрунтовано визначають як центральний, головний, базовий елемент правового (загалом) та адміністративно-правового статусу владних суб'єктів. Незважаючи на відмічену значущість (а, ймовірно, і завдяки їй), на теперішній час відсутнє загально визнане бачення науковців щодо структури компетенції: одні фахівці відносять до її елементів лише повноваження, фактично ототожнюючи поняття, інші ж додатково включають ще й права, обов'язки, відповідальність, функції, завдання, цілі (у різних комбінаціях). Справедливість різних позицій є відносною і залежить від предмета та мети окремих досліджень.

Інколи повноваження вважаються єдиною складовою компетенції. Хоча подібний підхід відтворюється багатьма науками, аналіз юридичної літератури дозволяє зробити декілька уточнень: по-перше, повноваження – це як права, так і обов'язки, а деякі «права» фактично є необхідною мірою поведінки, за втілення якої орган відповідає перед суспільством і державою – своєрідні «правообов'язки»; по-друге, повноваження спрямовані на втілення владних управлінських функцій конкретного публічного органу, тому права й обов'язки центрального органу виконавчої влади, що пов'язані з його статусом юридичної особи і можливого учасника приватноправових відносин, не є повноваженнями.

Комплексне (хоча й не вичерпне) закріплення повноважень Національної поліції здійснюється його статусним положенням. Якщо виходити зі структури останнього, то повноваження цього органу можна поділити на три групи:

1) предметні повноваження, що визначають коло публічних справ (управлінських питань), якими покликано займатися (має вирішувати) конкретний центральний орган виконавчої влади. Предметні повноваження Національної поліції утворені шляхом об'єднання і деталізації правомочностей, закріплених за відповідним «центральним органу виконавчої влади» Законами України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про Національну поліцію» та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвер-

дження положення про Національну поліцію». Предметні повноваження можуть бути, у свою чергу, класифіковано на:

а) нормотворчі (наприклад, розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку їх подання до Міністра внутрішніх справ);

б) правозастосовні, серед яких є правомочності різного характеру: контрольні (наприклад, здійснення контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування); координаційні (наприклад, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням у дитячому середовищі, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі); сервісні (наприклад, видача дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; видача та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху); охоронні (наприклад, здійснення на договірних засадах охорони фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності, а також технічних заходів охоронного призначення у випадках і порядку, передбачених законом або іншими нормативно-правовими актами); програмно-планувальні (наприклад, розробка пропозиції щодо закріплення у відповідних нормативно-правових актах та технічній документації (конструкторській, технологічній, програмній документації, технічних умовах, документах із стандартизації та сертифікації, інструкціях) обов'язкові умови в галузі технічного регулювання щодо продукції, яка необхідна для потреб Національної поліції, а також організація проведення технічної експертизи та підготовка висновків щодо якості процесів проектування, виробництва, будівництва, монтажу, налагодження, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації зазначеної продукції); організаційно-розпорядчі (наприклад, формування на конкурсній основі штату); юрисдикційні (наприклад, вжиття заходів з виявлення криміналь-

них, адміністративних правопорушень; припинення виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень; участь у боротьбі з тероризмом, забезпечує ефективне використання сил і засобів під час проведення антитерористичних операцій; виявлення каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та разом із відповідними правоохоронними органами ліквідація таких каналів тощо) превентивні (наприклад, узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, проведення профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення тощо);

2) внутрішньо-організаційні повноваження, які стосуються впорядкування роботи власного апарату і всієї відомчої «інфраструктури» – Національна поліція: забезпечує організацію роботи з добору, вивчення та комплектування органів (закладів, установ) Національної поліції кваліфікованими кадрами; організовує первинну професійну підготовку та службу підготовку поліцейських, а також післядипломну освіту поліцейських і працівників Національної поліції; забезпечує правовий і соціальний захист поліцейських, інших працівників Національної поліції та членів їх сімей; забезпечує надання статусу учасника бойових дій поліцейським, державним службовцям та працівникам Національної поліції; здійснює державний нагляд за охороною праці в органах (закладах, установах) Національної поліції;

3) організаційно-процедурні повноваження – розпорядчі можливості Національної поліції під час адміністративного провадження, покликані забезпечити належне втілення його предметних правомочностей – можливість: здійснювати міжнародне співробітництво, брати участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань боротьби із злочинністю та інших питань, що належать до її компетенції, а також забезпечує їх виконання; здійснення представництва та забезпечення

виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції Інтерполі та Європейському поліцейському офісі (Європолі); організація взаємодії правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європолом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу; використання та надання іншим правоохоронним органам України доступу до інформаційно-комунікаційних систем і банків даних Інтерполу та Європолу, а також внесення до цих банків даних інформації правоохоронних органів України; виконання в межах компетенції запитів органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна; направлення поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень Національної поліції тощо.

Щодо функції Національної поліції як елементу компетенції, то у загальному вигляді функції – це діяльність, обов'язковість, роботу, зовнішній прояв властивостей об'єкта у цій системі відносин. Виходячи з теорії права, можна стверджувати, що діяльності Національної поліції притаманні такі функції:

– охоронна функція, що обумовлена приналежністю останньої до правоохоронної діяльності. Усім своїм призначенням та змістом юрисдикція повинна здійснювати цю функцію. Охоронна функція обумовлена завданнями законодавства України про адміністративні правопорушення, визначеними у ст. 1 КУпАП в якості першочергових (з урахуванням відповідних політичних та економічних змін у державі). Досягнення цих завдань забезпечується оперативним виявленням фактів адміністративних правопорушень, швидким розглядом адміністративних справ і вжиттям до винних законних і справедливих заходів адміністративних стягнень. Охоронна функція зазначеного провадження безпосередньо пов'язана з його превентивною і виховною функціями, виконання яких є важливою гарантією реалізації і цієї функції;

– виховна функція, що полягає у вихованні громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством. У реалізації цієї функції досягається виконання зазначених завдань, при цьому важлива роль належить як самій процедурі розгляду справ про адміністративні правопорушення, підвідомчих органам поліції, так і її організації, здійсненню демократичних принципів, перш за все гласності, широкої участі громадськості в цьому адміністративному провадженні;

– регулятивна функція є похідною від відповідної функції права. Функції регулятора вона виконує за допомогою переведення нормативних приписів у реальні дії суб'єктів права, у правовідносини. Регулятивна функція юрисдикції відображає її управлінський аспект;

– превентивна функція проявляється, перш за все в розробці і здійсненні заходів, спрямованих на запобігання адміністративним правопорушенням, виявленні й усуненні причин та умов, які сприяють їх вчиненню тощо.

Таким чином, Національна поліція як центральний орган виконавчої влади наділена широким спектром повноважень. При цьому, правовий статус Національної поліції України якісно відповідає загальним ознакам, що притаманні органам виконавчої влади центрального рівня. До ознак, що притаманні Національній поліції як органу державної виконавчої влади віднесемо те, що: 1) це орган, що функціонально реалізує виконавчо-розпорядчу діяльність у державі у відповідності до нормативно закріпленого порядку; 2) є складовою державного апарату в цілому; 3) його наділено компетенцією щодо реалізації державної виконавчої влади; 4) є самостійними в організаційному та функціональному відношеннях у певних територіальних межах чи галузях тощо

Щодо дисципліни в органах поліції, зазначимо наступне. Інститут дисциплінарної відповідальності поліцейських є відокремленою сферою суспільних відносин, що має відповідне правове

регулювання. В цілому нормативно-правові засади є сукупністю правових норм та заходів, що регулюють відповідні суспільні відносини. Вихідним вважатимемо розуміння цього виду відповідальності як правової оцінки уповноваженими особами дій чи бездіяльності поліцейських, що можуть кваліфікуватись як дисциплінарне правопорушення, що передбачено Дисциплінарним статутом Національної поліції. Таким чином, правові засади дисциплінарної відповідальності працівників органів поліції можна тлумачити як сукупність правових норм, що містять своє вираження у системі нормативно-правових актів різної юридичної сили та регламентують: а) підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських; б) здійснення дисциплінарного провадження; в) накладення дисциплінарних стягнення для забезпечення дотримання службової дисципліни, запобігання вчиненню дисциплінарних проступків, виховання в поліцейських свідомого ставлення до служби і створення необхідних умов для ефективної діяльності поліцейських підрозділів.

Профільними законами, що регулюють статус органів поліції в цілому та специфіку дисциплінарної відповідальності службовців органів поліції є Закони України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України». Виокремимо основні їх положення: органи поліції призначені для служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію»); службовець органів поліції підлягає відстороненню від виконання службових обов'язків у межах дисциплінарного провадження (ст. 70 Закону України «Про Національну поліцію»); поліцейський підлягає звільненню у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України (ст. 77 Закону України «Про Національну поліцію»). Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» включає такі структурні елементи, що стосуються дисциплінарної відповідальності: загальні питан-

ня, які охоплюють визначення основоположних понять, що використовуються при детермінації дисциплінарного провадження (наприклад, «службова дисципліна», «дисциплінарний поступок», «накази») та порядок обліку дисциплінарних стягнень; зобов'язання поліцейських щодо дотримання службової дисципліни, що включає: виконання статутів і наказів начальників; захист і охорону від протиправних посягань життя, здоров'я, права та свободи громадян, власність, довкілля, інтереси суспільства і держави; повагу до людської гідності, вияв турботу до громадян і готовність у будь-який час надати їм допомогу; дотримання норм професійної та службової етики; збереження державної таємниці; постійне підвищення свого професійного та культурного рівня; сприяння начальникам у зміцненні службової дисципліни, забезпеченні законності та статутного порядку; виявлення поваги до колег по службі та інших громадян, ввічливість, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання та етикету; збереження та підтримання в належному стані переданої в користування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, майна і техніки; виокремлений перелік дисциплінарних стягнень, а саме: усне зауваження, зауваження, догану, сувору догану, попередження про неповну посадову відповідність, звільнення з посади, пониження в спеціальному званні на один ступінь, звільнення з органів внутрішніх справ; загальні засади проведення службового розслідування та накладення дисциплінарних стягнень, а також їх темпоральні межі; порядок оскарження накладених дисциплінарних стягнень поліцейськими в усній чи письмовій формі до старшого прямого начальника, включаючи можливість звернення до міністра внутрішніх справ України або до суду.

Тема 2. Публічне адміністрування в органах Національної поліції

1. Поняття та види публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
2. Принципи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.

3. Методи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
4. Форми публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.

Основний зміст

При визначенні поняття «публічне адміністрування в органах поліції», необхідно відштовхуватись від загального до конкретного. Тобто, для досягнення мети цього дослідження, первинно значимо, що являє публічне адміністрування у цілому. Змістовно під категорією «адміністрування» (від лат. «administratio» – «служіння», «допомога», «управління») розуміється діяльність щодо впорядкування визначених суспільних відносин. Загальноприйнятим є використання цієї категорії для детермінації управлінського впливу, виконання адміністративних розпоряджень у судовій гілці державної влади, виконавчо-розпорядчої діяльності держави, науки державного управління тощо. При цьому, невід'ємною ознакою адміністрування як діяльності, є її спрямування на служіння народові.

Публічність як деталізаційна ознака адміністрування, вказує на те, що: 1) адміністрування спрямовано на забезпечення публічного інтересу; 2) адміністрування здійснюється суб'єктами публічної влади (наприклад, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, організаціями, яких наділено делегованими повноваженнями); 3) адміністрування об'єктивується у ті форми, що можуть бути застосовані для врегулювання різних типів суспільних відносин у інформаційно доступний для громадян спосіб.

Таким чином, публічне адмініструванням є діяльністю уповноважених суб'єктів публічної влади, зміст якої має вияв у погодженому впорядкуванні конкретно визначених суспільних відносин шляхом застосування конкретно визначених способів, методів, форм для забезпечення публічного інтересу.

Специфіку публічного адміністрування в органах поліції обумовлено особливостями означеної сфери суспільних відносин.

Виходячи з чинного законодавства, публічне адміністрування в органах поліції має стосуватись впорядкування суспільних відносин, яких може бути піддано управлінському впливові поліцією.

Зміст публічного адміністрування в органах поліції становить діяльність з реалізації її функцій, яка здійснюється у встановлених формах і відповідними методами. Функція у загальному вигляді означає діяльність, обов'язковість, роботу, зовнішній прояв властивостей об'єкта у цій системі відносин. Виходячи з теорії права, можна стверджувати, що адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції притаманні такі функції: охоронна, виховна, регулятивна та превентивна. Охоронна функція адміністративної юрисдикції поліції обумовлена приналежністю останньої до правоохоронної діяльності. Усім своїм призначенням та змістом юрисдикція повинна здійснювати цю функцію. Охоронна функція обумовлена завданнями законодавства України про адміністративні правопорушення, визначеними у ст. 1 КУпАП в якості першочергових (з урахуванням відповідних політичних та економічних змін у державі). Досягнення цих завдань забезпечується оперативним виявленням фактів адміністративних правопорушень, швидким розглядом адміністративних справ і вжиттям до винних законних і справедливих заходів адміністративних стягнень. Охоронна функція зазначеного провадження безпосередньо пов'язана з його превентивною і виховною функціями, виконання яких є важливою гарантією реалізації і цієї функції. Виховна функція полягає у вихованні громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством (ст. 1 КУпАП). У реалізації цієї функції досягається виконання зазначених завдань, при цьому важлива роль належить як самій процедурі розгляду справ про адміністративні правопорушення, підвідомчих органам поліції, так і її організації, здійсненню демократичних принципів, перш за все гласності, широкої участі громадськості в цьому адміністративному провадженні. Регулятивна

функція адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції є похідною від відповідної функції права. Юрисдикційна діяльність є блоком індивідуального (піднормативного) регулювання. Функції регулятора вона виконує за допомогою переведення нормативних приписів у реальні дії суб'єктів права, у правовідносини. Регулятивна функція юрисдикції відображає її управлінський аспект. Превентивна функція адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції проявляється, перш за все в розробці і здійсненні заходів, спрямованих на запобігання адміністративним правопорушенням, виявленні й усуненні причин та умов, які сприяють їх вчиненню.

Метод (від грец. – шлях до чого-небудь, простежування, дослідження) – це «шлях, спосіб, прийом... практичного здійснення чого-небудь», «свідомі систематичні й послідовні дії, що ведуть до досягнення якої-небудь мети», «спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного або практичного освоєння дійсності, а також людської діяльності, організованої певним чином». Універсальними методами будь-якої діяльності із загальнотеоретичних позицій є переконання та примус.

Метод переконання – це система заходів правового і неправового характеру, які проводяться державними та громадськими органами, що проявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних заходів з метою формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання вимог законів та інших правових актів. Основними формами реалізації методу переконання при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності органів поліції є індивідуальні та колективні бесіди, обговорення поведінки особи, встановлення над нею індивідуального і колективного шефства, стимулювання участі в суспільно корисній діяльності тощо. Переконання передуює примусу, переплітається з ним, вирішує загальне завдання, що полягає у вихованні почуття обов'язку та відповідальності перед колективом, суспільством, державою. Метод переконання повинен бути провідним в охороні правопорядку у правовій демократичній державі. Проте, щоб забезпечити виконання вимог законів і підзаконних актів особа-

ми, для яких додержання відповідних приписів ще не стало внутрішньо усвідомленою необхідністю, до таких осіб застосовується допоміжний метод управління – примус (тільки на базі переконання і тільки після його застосування). Адміністративний примус визначають як систему засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у рамках закону, забезпечення правопорядку і законності. Примусові засоби адміністративного характеру застосовуються органами поліції при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності для впливу на громадян і посадових осіб з метою виконання ними юридичних обов'язків, припинення протиправних дій, притягнення до відповідальності правопорушників, забезпечення громадської безпеки.

Тема 3. Інструменти, що застосовуються органами Національної поліції

1. Характеристика індивідуальних актів, прийнятих Національною поліцією.
2. Поліцейські заходи. Превентивні поліцейські заходи.
3. Підстави та порядок застосування превентивних поліцейських заходів.
4. Взаємодія органів поліції з інститутами громадянського суспільства.

Основний зміст

Ефективність управління в будь-якій сфері суспільного життя значною мірою залежить від наукової обґрунтованості рішень, що використовуються. Розглядаючи сутність рішень у діяльності органів поліції, слід виходити з того, що ці системи функціонують в постійно змінюваних умовах навколишнього середовища, реагуючи на різні його впливи. Необхідність прийняття рішень зумовлена насамперед змінами обстановки, в якій діють органи поліції, а також вказівками, командами вищестоящих органів управління. Для забезпечення нормального функціонування органів поліції їм

потрібно відповідним чином реагувати на всі вказані впливи, тобто приймати та виконувати рішення. Управлінське рішення завжди зв'язано з визначенням мети по досягненню певного результату. Тому цілі конкретних управлінських рішень органів поліції мають розглядатися в контексті цілей загальнодержавної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку, оскільки органи поліції призначені забезпечувати втілення в життя цієї політики.

Відповідно до ч. 1 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейські заходи – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Реалізація поліцейського заходу через обмеження прав і свобод людини є свідченням їх примусового характеру, навіть тих, що визначаються законодавством як превентивні. Отже, однією із суттєвих ознак поліцейського заходу є його державно-владний примусовий характер.

Слід виходити з того, що поліцейська діяльність реалізується і в адміністративній і кримінально-правовій сфері, тому поліцейські заходи можуть бути вираженням як адміністративного примусу, так і кримінально-правового примусу. Характеризуючи поліцейські заходи, слід зазначити, що, на відміну від заходів адміністративного примусу, вони мають обмежений спектр впливу на особу. Виходячи із найбільш широкого трактування заходів адміністративного примусу, вони містять у собі чотири групи: 1) попередження; 2) припинення; 3) забезпечення провадження; 4) відповідальність. Жоден із поліцейських заходів не може розглядатися як міра відповідальності особи, усіх їх спрямовано на попередження або припинення протиправної поведінки, настання негативних наслідків, що можуть зашкодити публічній безпеці і порядку, правам і свободам людини або інтересам держави. Їх застосування не тягне за собою зміну статусу особи, такі наслідки

можуть настати лише у разі їх комплексного застосування з іншими повноваженнями поліцейського.

Обґрунтування поліцейських заходів відбувається відповідно до положень ст. 29 Закону України «Про національну поліцію», згідно з якою обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід завдасть найменшої шкоди як адресату заходу, так і іншим особам. Це положення сформульовано з урахуванням ст. 3 Кодексу поведінки службовців органів правопорядку, в якій наголошується, що службовці органів правопорядку можуть застосовувати силу тільки у разі суворої необхідності і в обсязі, необхідному для виконання їх обов'язків. У коментарі до вказаної статті зазначено, що: (а) застосування сили службовцями органів правопорядку має бути винятковим, хоча, мається на увазі, що службовці органів правопорядку можуть бути уповноважені застосовувати силу за розумної необхідності в конкретних обставинах для запобігання злочину або при виконанні законного затримання чи допомозі в його проведенні щодо порушників або підозрюваних; сила, що виходить за ці межі, не може бути застосованою; (б) національне право обмежує застосування сили службовцями органів правопорядку відповідно до принципу пропорційності. Слід розуміти, що слід дотримуватися таких національних принципів пропорційності при тлумаченні цього положення. У жодному разі це положення не має тлумачитися як таке, що санкціонує застосування сили, яка не є пропорційною до законної мети, якої має бути досягнуто.

Щодо взаємодії органів поліції з інститутами громадянського суспільства, зазначимо таке. На роль громадянського суспільства у різних сферах суспільного життя, створення сприятливих умов для його розвитку та налагодження взаємодії з його інститутами є важливим завданням органів державної влади вказується у положеннях Національної стратегії сприяння громадянському суспільству на період 2021–2026 років. Не виключенням є орга-

ни національної поліції, що зобов'язані взаємодіяти з інститутами громадянського суспільства.

На конституційному рівні встановлено правомочності громадянин щодо взаємодії з органами, наділеними владними повноваженнями, а саме: право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. 36), право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38), право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів і ряд інших прав і свобод, які забезпечується сукупністю відповідних заходів тощо. Вказаний перелік правомочностей дотичний загальноновизнаним міжнародним стандартам щодо визначення прав людини при взаємодії з органами влади.

Слід враховувати те, що держава взаємодіє через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а суспільство реалізує такий вплив за допомогою його інститутів, особливе серед яких посідають об'єднання громадян. Поняття «об'єднання громадян» до 2012 р. застосовувалося науковцями та законодавцем як узагальнююче щодо всіх форм суспільної активності громадян і воно регламентувалося Законом України «Про об'єднання громадян», згідно з яким об'єднанням громадян визнавалося добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод. У 2012 р. було прийнято Закон України «Про громадські об'єднання», відповідно, набуло поширення нове поняття – «громадські об'єднання», яке, окрім назви, відрізняється від поняття «об'єднання громадян» також змістовно. По-перше, поняття «об'єднання громадян» охоплює ті інститути громадянського суспільства, члена-

ми яких є виключно фізичні особи: політичні партії та громадські організації. У свою чергу, різновидами «громадських об'єднань» є громадські організації та громадські спілки. При цьому, засновниками та членами громадських спілок можуть бути і юридичні особи приватного права. По-друге, поняття «громадські об'єднання», на відміну від більш широкого у цьому аспекті поняття «об'єднання громадян», не охоплює політичні партії. Незважаючи на те, що поняття «громадські об'єднання» внаслідок змін у законодавстві стало більш застосовуваним, поняття «об'єднання громадян» все одно залишається прийнятним, оскільки згадується у ст.ст. 36 і 37 Конституції України. Слід також зазначити, що, окрім вищеназваних понять, у теорії адміністративного права використовуються поняття: а) «неурядова організація» – визначається нормативними актами зарубіжних країн, а у вітчизняній правовій системі згадується лише у контексті «міжнародних неурядових організацій» (напр., Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Міжнародний олімпійський комітет тощо) без конкретної дефініції; б) «громадське формування» – є надбанням вітчизняної науки, а тому дефініюється в національному законодавстві, зокрема у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Правовою доктриною передбачено декілька узагальнених форм можливої взаємодії держави та громадського суспільства залежно від реального впливу на процес прийняття управлінських рішень:

а) інформування, що характеризується процесом доведення інформації до інститутів громадянського суспільства;

б) консультування, що характеризується залученням громадян до процесу реалізації управлінських рішень з метою дослідження їх думки;

в) участь характеризується власною ініціативою громадськості брати участь у процесах реалізації державної політики, у здійсненні експертиз проектів нормативно-правових актів, оцінюванні та розробленні проектів нормативно-правових актів;

г) державно-приватне партнерство, що є найвищою стадією взаємодії держави та громадського суспільства, та характеризується як участю громадськості у прийнятті владних рішень, так і в обміні ресурсами задля задоволення інтересів держави та суспільства.

В Законі України «Про Національну поліцію» використовується поняття «взаємодія з населенням», що не є синонімом до поняття «взаємодія з інститутами громадянського суспільства». В значенні профільного законодавства, взаємодія з населенням тлумачиться як режим діяльності органів поліції, що передбачає співпрацю з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб, що є показником ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Натомість, взаємодія органів поліції з інститутами громадянського суспільства включає такі спеціальні форми, як:

підготовка та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань;

інформування громадськості про діяльність поліції шляхом підготовки керівником поліції та керівниками територіальних органів поліції та опублікування звітів про діяльність поліції на офіційних веб-порталах органів поліції раз на рік;

залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських;

здійснення оцінки якості виконання органами і підрозділами поліції покладених на них завдань і функцій, про відповідність роботи органів і підрозділів поліції очікуванням населення, виявлення тенденцій зміни рівня довіри населення до органів поліції та факторів, що на них впливають.

Отже, органи поліції взаємодіють з громадянським суспільством у визначених законодавством формах загального порядку через розгляд звернень громадян та здійснення контролю громадськості за діяльністю поліції та спеціального порядку через про-

фільне інформування, співробітництво та контрольно-наглядову діяльність.

Кожна з вказаних форм взаємодії органів поліції характеризується визначеною процедурою та якісно-змістовними характеристиками. Така форма загального порядку взаємодії органів поліції з громадянським суспільством як розгляд звернень громадян на дії чи бездіяльність поліцейських, перевірка достовірності наданої інформації про невиконання або неналежне виконання службових повноважень є важливим напрямком діяльності органів Національної поліції, який сприяє: отриманню інформації з питань, віднесених до їх компетенції, розширенню взаємодії поліції з громадськістю на засадах партнерства та покращенню результатів роботи поліцейських. Порядок розгляду звернень органами поліції врегульовано на рівні спеціального наказу Міністерства внутрішніх справ. Акцентуємо увагу й на тому, що усі звернення до поліції підлягають обов'язковій реєстрації в підрозділах документального забезпечення Національної поліції в день їх надходження. Обов'язок щодо ведення обліку звернень громадян, та контроль за термінами їх розгляду, покладено на працівників підрозділу документального забезпечення Національної поліції. Окрім того, в органах поліції функціонує окремий сервер даних автоматизованої інформаційно-пошукової системи «Звернення», за допомогою якого здійснюється реєстрація звернень, що надсилаються поштою, та тих, що надійшли на особистому прийомі тощо.

Відповідно до положень рішень Європейського суду з прав людини, можна виокремити принципи розгляду (розслідування) скарг відносно поліції, а саме: принцип незалежності, що означає відсутність інституціональних або ієрархічних зв'язків між особами, що проводять розслідування, і співробітником поліції, на якого була подана скарга; принцип адекватності, що означає вимогу мати можливість збирати свідчення для визначення того, чи була поведінка співробітника поліції, на якого подана скарга, незаконною, а також виявляти і притягувати до відповідальності винних осіб; принцип оперативності, що має прояв у проведенні

швидких і активних дій з дотриманням принципу верховенства права; принцип громадського нагляду, що втілюється у процедурах і процесові ухвалення рішень, які мають бути відкритими і прозорими для забезпечення підзвітності тощо.

Щодо спеціальних форм взаємодії, то наприклад, завданнями проведення оцінки діяльності органів поліції є отримання інформації про оцінку населенням якості виконання органами і підрозділами поліції покладених на них завдань і функцій, про відповідність роботи органів і підрозділів поліції очікуванням населення, виявлення тенденцій зміни рівня довіри населення до Національної поліції та факторів, що на них впливають. Взаємодіючи з громадськістю під час оцінювання власної діяльності, мають бути дотримані певні принципи, а саме: об'єктивності опрацювання інформації про роботу органів і підрозділів Національної поліції та системності оцінювання якості їх роботи.

Такі форми взаємодії як звітність про поліцейську діяльність, залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських, то це прояви громадського контролю за діяльністю органів поліції. Метою здійснення громадського контролю за діяльністю поліції є: забезпечення належного рівня прав та свобод людини і громадянина; набуття об'єктивної інформації про стан дотримання законності у сфері публічного адміністрування; дослідження набутої інформації на предмет виявлення і припинення фактів порушень чинного законодавства, встановлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню; порівняння досягнутих результатів з попередніми та очікуваними; недопущення нових порушень і шкідливих наслідків у правозастовчій сфері; виявлення осіб винних у порушенні належного стану публічного адміністрування тощо.

Зазначимо, що контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів.

Тема 4. Сприяюче публічне адміністрування в органах Національної поліції

1. Поняття та ознаки поліцейських послуг.
2. Види поліцейських послуг.
3. Співвідношення поліцейських послуг з публічними послугами, адміністративними послугами, соціальними послугами.
4. Характеристика процедури надання поліцейських послуг органами поліції.

Основний зміст

Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, що покликаний служити суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Для виконання поставлених функціональних цілей, органи поліції уповноважені надавати публічні послуги, що співпадає з загальноприйнятим тлумаченням «служіння суспільству органами Національної поліції» як здійснення діяльності, спрямованої на забезпечення охорони прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання публічного порядку та безпеки лише заради людини, при цьому державні інтереси відходять на другий план. Тобто поліція захищає народ, а не державу від народу.

Станом на теперішній час, можна стверджувати, що діяльність Національної поліції, включаючи її правоохоронну і правозахисну складові визнаються послугами. Так, І. М. Коросташов слушно акцентовано увагу на тому, що за європейськими стандартами надання органами поліції допомоги і послуг суспільству, серед інших цілей, що традиційно виконується, є лише однією з складових діяльності поліції держав-учасниць Європейського Союзу. Аспект надання поліцейських послуг залишається розмитим і важко піддається визначенню, так як його не можна плутати з деякими покладеними на поліцію завданнями. Функція надання послуг поліцією пов'язана зі ставленням населення до поліції, а не розширенням сфери надання послуг на додаток до її традиційних завдань.

Доцільно припустити, що органи поліції здійснюють сервісну діяльність комплексно шляхом надання публічних послуг, серед яких доцільно виокремити такі види послуг: правоохоронні, адміністративні, інформаційні, соціальні тощо. Передумовою виокремлення різного роду публічних послуг, що надаються органами поліції є втілення у законодавстві ідея соціального партнерства, за якої поліція побудована згідно з принципом децентралізації її структури, та діє в тісній співпраці з громадянами. Означене прослідковується у відповідних міжнародних документах, типу: Кодексу поведінки посадових осіб із підтримання правопорядку чи Європейського кодексу поліцейської етики. Виходячи зі змісту зазначених міжнародно-правових документів, основними цілями поліції є: забезпечення громадського спокою, дотримання законності та порядку в суспільстві; захист і дотримання основних прав і свобод людини, попередження і виявлення злочинності та боротьба з нею, надання допомоги і послуг населенню.

Щодо адміністративних послуг, що надаються поліцією, значимо таке. Адміністративні послуги є провідним засобом реалізації прав громадян у сфері виконавчої влади, їх надання ініціюється громадянами і стосуються їх суб'єктивних прав. Під адміністративною послугою органів внутрішніх справ слід розуміється система організаційних дій, які вчиняються органами публічної влади (у деяких випадках застосування примусу), врегульованих адміністративним правом, направлених на створення умов щодо задоволення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина або юридичною особою приватного права за їх заявою або за ініціативою органу публічної адміністрації. У Законі України «Про адміністративні послуги» останню запропоновано тлумачити як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону. Відповідно суб'єкт звернення – фізична особа, юридична особа, яка звертається за отриманням адміністративних послуг, а суб'єктом

надання адміністративної послуги є орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги.

До ознак адміністративних послуг, що надаються органами поліції відноситься те, що: їх пов'язано із суспільною функцією держави у сфері внутрішніх справ; їх спрямовано на створення умов для реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів або виконання покладених на них нормативними правовими актами обов'язків у правоохоронній сфері; ці послуги надаються переважно за зверненням приватних фізичних і юридичних осіб; для отримання такої послуги споживачем йому необхідно виконати певні вимоги, визначені законом. Адміністративні послуги, що надаються поліцією можуть стосуватися наступних видів діяльності: видачі спеціальних дозволів (погоджень, висновків) на здійснення певних дій; сертифікація продукції; ліцензування певних видів господарської діяльності; державної реєстрації з веденням реєстрів; підтвердження (посвідчення) певного юридичного статусу та/або факту. При цьому, за надання окремих послуг поліції може стягуватись плата, наприклад стосовно видачі дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видачі дозволів на зберігання і носіння (реєстрацію, перереєстрацію): нагородної зброї, мисливської, холодної, пневматичної зброї, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; переоформлення зброї за місцем її обліку з одного власника на іншого; видачі дозволів (оформлення документів) на відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень та інших об'єктів; видачу ліцензій на надання послуг з охорони власності та громадян тощо.

Щодо інформаційних послуг, які надаються органами поліції, слід враховувати, що інформаційною послугою є діяльність щодо забезпечення споживачів інформаційними продуктами. При

визнанні за певною діяльністю значення послуги слід врахувати її спроможність становити завершений корисний результат, яким реалізується окреме право особи, оскільки будь-яка публічно-владна передбачає інформативну складову, яку неможна відокремлювати у самостійну послугу. Відповідно, інформаційні послуги, що надаються поліцією полягають у здійсненні інформаційно-аналітичної діяльності; формуванні баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України; користуванні базами даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади; здійсненні інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної роботи; здійсненні інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

До прикладу, соціальними послугами можна вважати комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Отже, органи поліції вживатимуть всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема, домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя чи здоров'я; у межах повноважень, передбачених законом, надає соціальну і правову допомогу громадянам, сприятимуть державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Виходячи зі змісту поняття «соціальні послуги», до них доцільно віднести поліцейське піклування як превентивний захід, який застосовується поліцією в межах, визначених законом та виражається у наданні послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Поліцейське піклування може застосовуватись до визначеного переліку осіб, а саме: неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду; особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення; особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі; особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самотійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Застосування поліцейського піклування спричиняє конкретні правові наслідки: передання неповнолітніх осіб батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування; передання осіб, які втекли з психіатричного чи лікувального закладу до відповідних закладів; передання осіб, які втратили здатність самотійного пересування у спеціальній лікувальній заклад чи до місця проживання. При реалізації заходу поліцейського піклування, поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи особі, незалежно від того, чи заборонені вони в об'їгу. Однак, поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування.

За загальним правилом процесуальним оформленням застосування даного заходу є складання протоколу, в якому необхідно зазначити: місце, дату та точний час (годину і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів (при цьому слід пам'ятати, що проводити обшук щодо таких осіб заборонено); клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень. Протокол підписується поліцейським і особою щодо якої застосовуються поліцейське піклування, а його копія вручається останній під розпис. Підкреслимо, що якщо особа у відношенні якої здійснюється поліцейське піклування знаходиться у стані, коли вона не може усвідомлювати свої дії, закон надає поліцейському право не роз'яснювати особі права, не надавати протокол на підпис і не вручати копію протоколу.

Отже, поліцейське піклування – це спеціальна соціально орієнтована послуга органів поліції, що має превентивний характер та виражається в сукупності дій, спрямованих на попередження порушення публічного порядку, публічної безпеки чи недопущення завдання шкоди особою самої собі. Для неї характерним є: тимчасовість; короткостроковість; виключність застосування до окремих визначених категорій осіб у випадках, що закріплені в національному законодавстві; потреба процесуального оформлення у вигляді протоколу; відсутність застосування до особи будь-яких санкцій. Таким чином, поліцейське піклування є окремим превентивним поліцейським заходом, якого спрямовано на формування партнерських відносин між громадянами та поліцією.

Отже, органи поліції надають широкий спектр публічних послуг різного спрямування. Їх спільною ознакою можна вважати: фактичне надання одним і тим самим суб'єктом – органом поліції; можливість надання лише у тих формах, яких передбачено законодавством; можливість застосування державного примусу у випадку умов надання послуги. Особливості надання різного виду послуг полягає в їх змістовному спрямуванні, але не в суб'єктному складові.

Тема 5. Втручальне публічне адміністрування в органах Національної поліції

1. Поняття, ознаки та особливості здійснення контролю органами поліції.
2. Поняття, ознаки та особливості здійснення нагляду органами поліції.
3. Характеристика контрольних повноважень органів поліції.
4. Характеристика наглядових повноважень органів поліції.

Основний зміст

Нагляд є способом реалізації компетенції органів поліції, що має на меті забезпечення належного рівня правозастосовної діяльності. Нагляд, який застосовується органами поліції є різновидом адміністративного нагляду, що суттєво відрізняється від судо-

вого і прокурорського нагляду наступним: наглядовий суб'єкт є орган поліції як суб'єкт публічної адміністрації; основною метою є забезпечення безпеки громадян, суспільства, держави (а судового і прокурорського – забезпечення належного рівня законності в державі); має спеціалізований характер, тобто направлений на дотримання спеціальних правил (санітарних, ветеринарних, пожежарних, митних тощо); застосування нагляду пов'язано використанням адміністративного примусу.

Нагляд поліції є різновидом публічного нагляду, який може застосовуватись з метою забезпечення належного рівня законності й дисципліни. Загалом, у теорії адміністративного права сформувались наступні підходи до визначення «адміністративного нагляду»: 1) адміністративний нагляд трактується як діяльність щодо виконання загальнообов'язкових норм, встановлених законами та підзаконними актами, яка здійснюється систематично за ініціативою уповноважених суб'єктів; 2) адміністративний нагляд трактується як діяльність щодо систематичного спостереження за точним і неухильним додержанням посадовими особами та громадянами правил і застосування норм з метою попередження, припинення порушень цих правил, виявлення порушників та притягнення їх до адміністративної відповідальності, застосування до них заходів громадського впливу; 3) адміністративний нагляд трактується як запобіжний захід, головною метою якого є запобігання вчиненню піднаглядним суб'єктом нових правопорушень; 4) адміністративний нагляд трактується як засіб забезпечення законності в державному управлінні й являє собою систематичний нагляд за точним і неухильним дотриманням законів і актів, що реалізується органами управління стосовно підвідомчих їм питань та спрямований на попередження, виявлення і припинення порушень, а також притягнення порушників до відповідальності; 5) адміністративний нагляд трактується як засіб індивідуальної профілактики на стадії попередження правопорушень, який полягає в спостереженні, перевірці і організаційно корективному впливові на особу, якого спрямовано на виявлення причин і умов

негативної поведінки, обмеження можливостей для вчинення правопорушень, створення сприятливих умов для застосування інших заходів індивідуально-профілактичного впливу; б) адміністративний нагляд трактується як функція органів державної виконавчої влади, так як є найбільш загальним, універсальним напрямком діяльності органів державної влади та їх посадових осіб, що полягає в безперервному (постійному) впливі (зіткненні) з об'єктами управління (об'єктами адміністративного нагляду) з метою охорони та регулювання основних об'єктів правового захисту (предмета адміністративного нагляду), що має жорстку адміністративно-правову регламентацію, результатом якої є оцінка діяльності керованого об'єкта (об'єктів адміністративного нагляду) за заданими нормативно-правовими актами параметрами, а в передбачених законом випадках реагування з метою недопущення погіршення результатів діяльності піднаглядного об'єкта й запобігання можливих негативних наслідків.

При визначенні поняття «адміністративного нагляду, що застосовується органами поліції» слід враховувати людиноцентристську концепцію призначення адміністративного права та тенденції заміни державного управління публічним адмініструванням.

Відповідно, нагляд поліції є засобом забезпечення законності, що об'єктивується через діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації щодо спостереження за станом дотриманням норм права та має на меті досягнення превентивних цілей адміністративно-правового регулювання.

До характерними ознак нагляду органів поліції можна віднести наступні: 1) суб'єктами, яких уповноважено на здійснення адміністративного нагляду є поліцейський; 2) нагляд є можливим лише у тих випадках, коли його застосування передбачено адміністративно-правовими нормами; 3) змістом нагляду є діяльність щодо спостереження за станом дотриманням норм права, при цьому галузева приналежність останніх не має значення; 4) застосування нагляду не може супроводжуватись втручанням

у діяльність об'єкта нагляду через активні дії уповноважених суб'єктів; 5) при виявленні під час нагляду об'єктивних підстав стверджувати, що є загроза порушення правових норм, адміністративний нагляд може бути доповнено застосуванням втручальних заходів забезпечення законності; 6) нагляду можуть бути піддані як суб'єкти публічної адміністрації, так і фізичні та юридичні особи; 7) нагляд має системний характер, але його застосування може відбуватись постійно, періодично та разово тощо.

Поняття «нагляду, що застосовується органами поліції» тісно пов'язано із поняттям «контролю, що застосовується органами поліції», тому що за їх допомогою відображається одне й теж саме – спосіб забезпечення законності. При цьому, якщо нормативно-правове регулювання, уповноважені суб'єкти та мета застосування є подібним, зміст діяльності, її наслідки та процедура застосування – суттєво різняться.

Щодо практичного вираження адміністративного нагляду, то його може бути реалізовано у наступних формах: 1) через правову форму шляхом встановлення норм права. В нормотворчій діяльності органів адміністративного нагляду ця обставина має прояв у виданні і затвердженні спеціальних правил та вимог. Нормативно-правові акти, що стосуються адміністративного нагляду можуть бути прийняті через затвердження «положення», «вимоги», «норми», «правила»; 2) через правову форму шляхом застосування норм права через видання індивідуального адміністративного акту в конкретних суспільних відносинах; 3) через організаційну форму шляхом виконання організаційних дій, що має прояв у обстеженні роботи під наглядових об'єктів, ознайомленні з документами, проведенні експертиз, спостережень за роботою підприємства, установи, організації; 4) через організаційну форму шляхом здійснення матеріально-технічних операцій, що має допоміжний характер, за їх допомогою обслуговується адміністративно-наглядова діяльність, готуються матеріали для проведення організаційних дій, видання правових актів, ведення діловодства, складання звітів.

Тема 6. Національна поліція як суб'єкт адміністративно-деліктних правовідносин

1. Підвідомчість справ про притягнення до адміністративної відповідальності.
2. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені фіксувати адміністративні проступки.
3. Органи поліції як суб'єкти, що уповноважені застосовувати заходи забезпечення.
4. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені накладати адміністративні стягнення.

Основний зміст

Відповідно до ст. 222 КУпАП органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення: про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів (статті 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частина перша статті 44, стаття 89, частина друга статті 106–1, частини перша, друга, третя, четверта і шоста статті 109, стаття 110, частина третя статті 114, частина перша статті 115, стаття 116–2, частина друга статті 117, частини перша і друга статті 119, частини перша, друга, третя, п'ята і шоста статті 121, статті 121–1, 121–2, частини перша, друга, третя і п'ята статті 122, частина перша статті 123, статті 124–1 – 126, частини перша, друга і третя статті 127, статті 128–129, стаття 132–1, частини перша, друга та п'ята статті 133, частини третя, шоста, восьма, дев'ята, десята і одинадцята статті 133–1, частина друга статті 135, стаття 136 (за винятком порушень на автомобільному транспорті), стаття 137, частини перша, друга і третя статті 140, статті 148, 151, частини шоста і сьома статті 152–1, статті 161, 164–4, статтею 175–1

(за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статтями 176, 177, частини перша і друга статті 178, статті 180, 181–1, частина перша статті 182, статті 183, 184, 192, 194, 195).

Від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень.

Посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, можуть накладати адміністративні стягнення, передбачені КУпАП, у межах наданих їм повноважень і лише під час виконання службових обов'язків.

Перелік посадових осіб, які від імені органів Національної поліції, розглядають справи про адміністративні правопорушення, встановлюється законами України.

Незважаючи на єдині правила провадження по справах про адміністративні правопорушення, їх реалізація відрізняється специфікою залежно від суб'єкта адміністративно-юрисдикційної діяльності. Одні органи, наприклад, розглядають справи колегіально, інші – одноосібно. Деякі органи не беруть участі у виконанні винесених постанов, інші – роблять це в обов'язковому порядку. Можна знайти й інші підстави.

Ґрунтуючись на загальних принципах, властивих провадженню по справах про адміністративні правопорушення, можна виділити специфічні риси провадження, що здійснюється органами поліції.

Ця специфіка, по-перше, виявляється в тому, що зазначена діяльність щодо їх основної є допоміжною. Основним призначенням органів поліції, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», є забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку та ін.

По-друге, органи поліції розглядають широке коло справ про адміністративні правопорушення, що належать до різних сфер

і галузей державного управління. Якщо інші органи державного управління, наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, розглядають справи про адміністративні правопорушення тільки у певній галузі чи тільки з певних питань, то органи поліції уповноважені вирішувати справи про адміністративні правопорушення, об'єктом посягань яких є суспільні відносини різних сфер і галузей державного управління (правопорушення на транспорті, правопорушення у сфері громадського порядку і громадської безпеки і т. ін.).

По-третє, органи поліції побудовані і діють на принципі єдиначальності. Начальник у конкретних випадках приймає рішення одноособово без узгодження з громадськими організаціями в межах наданих йому прав і обов'язків. Об'єктивно необхідними передумовами єдиначальності в міськрайорганах поліції є:

а) специфіка вирішуваних завдань у сфері боротьби зі злочинністю й охорони громадського порядку, що обумовлює підвищені вимоги щодо організованості і дисципліни;

б) необхідність швидкого прийняття і негайної реалізації управлінських рішень;

в) необхідність оперативного та комплексного використання сил і засобів органів поліції із метою найбільш ефективного виконання оперативно-службових завдань.

Цей же принцип виявляється й у провадженні по справах про адміністративні правопорушення.

По-четверте, здійснення адміністративно-юрисдикційних повноважень в органах поліції, як правило, не пов'язано зі здійсненням інспектування.

По-п'яте, органи поліції виступають не тільки як головний суб'єкт по справах про адміністративні правопорушення, але й сприяють забезпеченню розгляду справ про адміністративні правопорушення іншими органами державного управління, наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями.

Юрисдикційна діяльність дільничних офіцерів поліції є однією з найважливіших складових частин їх адміністративної ді-

яльності в цілому. У процесі її здійснення реалізується визначений законодавством значний обсяг їх повноважень по боротьбі із адміністративними правопорушеннями, що виражається, зокрема, у виявленні адміністративних правопорушень, збиранні та перевірці доказів, оформленні необхідних процесуальних документів, розгляді підвідомчих їм справ та винесенню по ним відповідних постанов, направленні окремих справ для розгляду за підвідомчістю, а також у виконанні постанов по таких справах.

Адміністративно-юрисдикційну діяльність дільничних офіцерів поліції можна визначити як урегульовану нормами адміністративного права специфічну форму їх адміністративної діяльності, пов'язану з розглядом та вирішенням по суті підвідомчих їм справ про адміністративні правопорушення, а також із здійсненням інших адміністративно-юрисдикційних дій забезпечуючого характеру.

Предметом адміністративної юрисдикції органів поліції взагалі та дільничних офіцерів поліції зокрема, є, в основному, розгляд та вирішення підвідомчих їм справ про адміністративні правопорушення, тобто здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Виходячи з завдань адміністративного провадження, в контексті даного питання, можна зробити висновок, що провадження у справах про адміністративні правопорушення – це сукупність здійснюваних дільничним офіцером поліції процесуальних дій, які полягають у виявленні правопорушення, застосуванні передбачених законом заходів забезпечення, розгляду справ про адміністративні правопорушення, винесення щодо них постанов, вжиття заходів, щодо виявлення та усунення причин та умов, які сприяють вчиненню правопорушень, а також їх попередження.

Діяльність дільничних офіцерів поліції, розвивається в часі як послідовний ряд закономірно пов'язаних між собою процесуальних дій щодо реалізації прав і обов'язків. У цьому змісті провадження проходить декілька змінюваних один одного фаз розвитку або стадій.

Стадіями провадження у справі про адміністративне правопорушення є: порушення справи про адміністративний проступок; розгляд справи і винесення по ній постанови; оскарження винесеної постанови; виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський патрульної поліції виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.

Постанова виноситься у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою статті 121, статтями 121–1, 121–2, частинами першою, другою і третьою статті 122, частиною першою статті 123, статтею 124–1, статтями 125, 126, частинами першою, другою і третьою статті 127, статтями 128, 129, статтею 132–1, частинами шостою і одинадцятою статті 133–1, частинами першою, другою і третьою статті 140 КУпАП.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський патрульної поліції відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

Поліцейські підрозділів патрульної поліції складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені частинами четвертою і сьомою статті 121, частинами третьою і четвертою статті 122, статтями 122–2, 122–4, 122–5, частинами другою і третьою статті 123, статтею 124, частиною четвертою статті 127, статтями 127–1, 130, 139, частиною четвертою статті 140, 188–28 КУпАП.

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські підрозділів патрульної поліції передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, за місцем проживання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за місцем реєстрації транспортного засобу та на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою статті 121, статтями 121–1, 121–2, частинами першою, другою і третьою статті 122, частиною першою статті 123, статтею 124–1, статтями 125, 126, частинами першою, другою і третьою статті 127, статтями 128, 129, статтею 132–1, частинами шостою і одинадцятою статті 133–1, частинами першою, другою і третьою статті 140 КУпАП, виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Поліцейський патрульної поліції під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення вирішує такі питання:

- 1) чи належить до її компетенції розгляд цієї справи;
- 2) чи правильно складено протокол (якщо складання протоколу передбачено КУпАП) та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- 3) чи повідомлено належним чином осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду (якщо справа не розглядається на місці);

4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали, які потрібні для вирішення справи;

5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення у закритому режимі проводиться із додержанням усіх правил провадження. Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення у закритому режимі можуть бути присутні лише особи, які беруть участь у провадженні в цій справі.

Провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених у статті 247 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справа розглядається лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи (стаття 268 КУпАП).

Якщо при складанні протоколу (якщо складення протоколу передбачається КУпАП) особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, не була належним чином повідомлена про місце і час розгляду справи, їй за місцем проживання (перебування), роботи надсилається повідомлення про запрошення до підрозділу патрульної поліції на розгляд справи.

Розгляд справи розпочинається з представлення поліцейського, який розглядає цю справу. Поліцейський, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Після цього ого-

лошується протокол про адміністративне правопорушення (якщо складення протоколу передбачається КУпАП), заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання. Під час розгляду справи потерпілого може бути опитано як свідка. Поліцейський оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Якщо при розгляді справи поліцейський прийде до висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування. При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

У випадку закінчення на дату розгляду справи про адміністративне правопорушення строків накладення адміністративного стягнення, передбачених статтею 38 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю без накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення.

Поліцейський, розглядаючи справу про адміністративне правопорушення, залежно від установлених обставин зазначає у рішенні про наявність або відсутність вини конкретної особи у його вчиненні та за результатами розгляду справи по суті на підставі статті 247 КУпАП приймає рішення щодо закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строків, передбачених статтею 38 КУпАП.

Поліцейський, який розглядає справу, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом тридцяти календарних днів

з дня надходження пропозиції повідомляє орган (посадову особу), який вніс пропозицію.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодуються у встановленому порядку витрати, яких вони зазнали у зв'язку з явкою до поліцейського, у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, поліцейський патрульної поліції виносить постанову по справі про адміністративне правопорушення.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Національна поліція як суб'єкт публічної адміністрації

1. Національна поліція як центральний орган виконавчої влади та суб'єкт публічної адміністрації.
  2. Компетенція органів Національної поліції.
  3. Характеристика основних повноважень органів Національної поліції.
  4. Система органів Національної поліції та порядок їх формування.
  5. Дисципліна та однострій в органах Національної поліції.
- Літ-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...*

Тема 2. Публічне адміністрування в органах Національної поліції

1. Поняття та види публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
  2. Принципи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
  3. Методи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
  4. Форми публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
- Літ-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...*

Тема 3. Інструменти, що застосовуються органами Національної поліції

поліцейські заходи.

1. Характеристика індивідуальних актів, прийнятих Національною поліцією.
2. Поліцейські заходи. Превентивні поліцейські заходи.
3. Підстави та порядок застосування превентивних поліцейських заходів.

4. Взаємодія органів поліції з інститутами громадянського суспільства.

Лит-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...

Тема 4. Сприяюче публічне адміністрування в органах Національній поліції

1. Поняття та ознаки поліцейських послуг.
2. Види поліцейських послуг.
3. Співвідношення поліцейських послуг з публічними послугами, адміністративними послугами, соціальними послугами.
4. Характеристика процедури надання поліцейських послуг органами поліції.

Лит-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...

Тема 5. Втручальне публічне адміністрування в органах Національної поліції

1. Поняття, ознаки та особливості здійснення контролю органами поліції.
2. Поняття, ознаки та особливості здійснення нагляду органами поліції.
3. Характеристика контрольних повноважень органів поліції.
4. Характеристика наглядових повноважень органів поліції

Лит-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...

Тема 6. Національна поліція як суб'єкт адміністративно-деліктних правовідносин

1. Підвідомчість справ про притягнення до адміністративної відповідальності.
2. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені фіксувати адміністративні проступки.
3. Органи поліції як суб'єкти, що уповноважені застосовувати заходи забезпечення.
4. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені накладати адміністративні стягнення.

Лит-ра: 1, 2, 3, 5, 7, 8 ...

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

До Теми 1. Національна поліція як суб'єкт публічної адміністрації

Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти:

1. Надайте характеристику повноважень, якими наділені органи Національної поліції.
2. Назвіть ознаки, що визначають Національну поліцію суб'єктом публічної адміністрації.

До Теми 2. Публічне адміністрування в органах Національної поліції

Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти:

1. Окресліть види діяльності органів поліції, що формує публічне адміністрування.
2. Назвіть методи, що застосовуються органами поліції при реалізації поставлених завдань.

До Теми 3. Інструменти, що застосовуються органами Національної поліції

поліцейські заходи

Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти:

1. Які є види звернень громадян?
2. Надайте визначення заяви та скарги.
3. Назвіть права громадянина при розгляді органом (підрозділом) поліції, його посадовою особою заяви чи скарги.

До Теми 4. Сприяюче публічне адміністрування в органах Національної поліції

*Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів
вищої освіти:*

1. Визначте особливості надання послуг органами поліції.
2. Які є види адміністративних послуг, що надаються органами поліції?

До Теми 5. Втручальне публічне адміністрування в органах Національної поліції

*Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів
вищої освіти:*

1. Визначте співвідношення понять «контроль» та «нагляд» в роботі поліції.
2. Які питання вирішує поліцейський під час здійснення контрольної-наглядової діяльності?

До Теми 6. Національна поліція як суб'єкт адміністративно-деліктних правовідносин

*Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів
вищої освіти:*

1. Визначте роль органів поліції при притягненні до адміністративної відповідальності.
2. Надайте характеристику статусу поліції при здійсненні розслідування адміністративних проступків.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

---

1. Нормативно-правове регулювання діяльності поліції.
2. Національна поліція як центральний орган виконавчої влади та суб'єкт публічної адміністрації.
3. Компетенція органів Національної поліції.
4. Характеристика основних повноважень органів Національної поліції.
5. Система органів Національної поліції та порядок їх формування.
6. Дисципліна та однострій в органах Національної поліції.
7. Функції поліції.
8. Призначення та завдання поліції.
9. Управлінські рішення поліції.
10. Поняття та види публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
11. Принципи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
12. Методи публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
13. Форми публічного адміністрування, що реалізується органами поліції.
14. Поняття та ознаки нормативно-правових актів, прийнятих Національною поліцією.
15. Характеристика індивідуальних актів, прийнятих Національною поліцією.
16. Характеристика адміністративних договорів, укладених Національною поліцією.
17. Поліцейські заходи.
18. Превентивні поліцейські заходи.

19. Підстави та порядок застосування превентивних поліцейських заходів.
20. Поняття та ознаки поліцейських послуг.
21. Види поліцейських послуг.
22. Співвідношення поліцейських послуг з публічними послугами, адміністративними послугами, соціальними послугами.
23. Характеристика процедури надання поліцейських послуг органами поліції.
24. Поняття, ознаки та особливості здійснення контролю органами поліції.
25. Поняття та ознаки здійснення нагляду органами поліції.
26. Особливості здійснення нагляду органами поліції.
27. Характеристика контрольних повноважень органів поліції.
28. Характеристика наглядових повноважень органів поліції.
29. Завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
30. Принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення.
31. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.
32. Докази в справах про адміністративні правопорушення.
33. Умови та строки адміністративного затримання осіб за вчинення правопорушення.
34. Підстави та порядок проведення особистого огляду, огляду речей, вилучення речей і документів.
35. Види адміністративних стягнень, які застосовуються працівниками поліції.
36. Види постанов, які можуть виноситись по справам про адміністративні правопорушення.
37. Складання працівниками поліції протоколів про адміністративні правопорушення.
38. Адміністративне розслідування та розгляд справи, що здійснює поліція.

39. Порядок і строки оскарження постанов по справах про адміністративні правопорушення винесених органами поліції.
40. Особливості виконання підрозділами поліції постанов про накладення адміністративних стягнень.
41. Зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничного офіцера поліції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення.
42. Юридична характеристика адміністративних правопорушень, підвідомчих поліції.
43. Підвідомчість справ про притягнення до адміністративної відповідальності.
44. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені фіксувати адміністративні проступки.
45. Органи поліції як суб'єкти, що уповноважені застосовувати заходи забезпечення.
46. Органи Національної поліції як суб'єкти, що уповноважені накладати адміністративні стягнення.
47. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення.
48. Посадові особи поліції, яким надано право розглядати справи про адміністративні правопорушення.
49. Повноваження працівників поліції щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення та розгляду справ.
50. Юрисдикційні повноваження працівників патрульної поліції щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка «5» (відмінно) – здобувач вищої освіти вільно орієнтується в теоретичному матеріалі та без помилок застосовує теоретичні знання при розв’язанні практичних задач.

Оцінка «4» – здобувач вищої освіти знає основний масив теоретичного матеріалу, але або плутається при його поясненні, або застосовує його на практиці з помилками (при розв’язанні практичних задач).

Оцінка «3» (задовільно) – здобувач вищої освіти має лише уривчасті теоретичні знання та розв’язує лише 50 відсотків практичних задач.

Оцінка «2» (незадовільно) – здобувач вищої освіти не орієнтується в теоретичному матеріалі та виконує менше 50 відсотків практичних задач або не може розв’язувати практичні задачі взагалі.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК НЕОБХІДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

---

1. Слободянюк М. А. Система суб'єктів адміністративного права в умовах євроінтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 323–325. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/77>
2. Адміністративна юрисдикція поліції: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / А. Л. Калімбет, А. В. Стрельников, Ю. З. Біла-Тюріна. Одеса: Фенікс, 2019. 97 с.
3. Безпалова О. І. Загальна характеристика адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3. С. 139–147.
4. Безпекова адміністративістика: навч.-метод. посіб. / Т. Білоус-Осінь, Р. Негара, М. Слободянюк; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2023. 78 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.238556>
5. Білоус-Осінь Т. І. Центральні органи виконавчої влади, утворені як інспекції в системі суб'єктів публічної адміністрації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 393–395. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/95>
6. Білоус-Осінь Т. І., Панфілов О. Є. Адміністративний розсуд у діяльності суб'єктів публічної адміністрації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1. Том 2. С. 114–118. URL: <http://pjuv.pnuoa.od.ua/index.php/prikarpatskij-yuridichnij-visnik-1-2-2019>
7. Взаємодія органів поліції з публічними органами влади: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Т. І. Білоус-Осінь, Ю. З. Біла-Тюріна, Я. М. Сандул. Одеса: Фенікс, 2019. 57 с. Режим

доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12218> DOI 10.32837/11300.12218

8. Гнатюк С. С. Провадження в справах про адміністративні проступки: проблемні питання структури. Львів, 2011. 156 с.
9. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Гіунової; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 792 с.
10. Залужний В. Г. Оцінювання службової діяльності поліцейського в Україні: теорія, правове регулювання і практика: дис. ... канд.юрид. наук: 12.00.07. Одеса. 2019. 208 с.
11. Каляянов Д. П., Білоус-Осінь Т. І. Особливості дисциплінарного провадження щодо працівників органів поліції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 686–688. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/165>
12. Каляянов Д. П., Слободянюк М. А. Нормативно-правові засади притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських. *Правові новели*. 2023. № 19. С. 470–473.
13. Назар Ю. С., Білоус-Осінь Т. І. Дисципліна в органах поліції. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 284–287. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.54>
14. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
15. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
16. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
17. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%B>
18. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>

19. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
20. Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі: Закон України від 03.10.2019 р. № 160-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-20>.
21. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
22. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
23. Про однострій поліцейських: постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 823. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/823-2015-%D0%BF>.
24. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>
25. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.12.2015 № 1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16#n15>
26. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2262-12>
27. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист: Закон України від 24.03.1998 № 203/98-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=203%2F98-%E2%F0>.
28. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015

- № 730. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/730-2015-%D0%BF>
29. Про утворення територіального органу Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 830. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/830-2015-%D0%BF>
  30. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1835-14>.
  31. Слободянюк М. А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції. *Juris Europensis Scientia*. 2023. № 4. С. 72–75.
  32. Сучасна адміністративістика: навчально-методичний посібник. Білоус-Осінь Т.І., Фролова Є.І., Слободянюк М. А. 2023. 69 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.2385>
  33. Bila-Tiunova, L., Bilous-Osin, T., Kozachuk, D., Vasylykivska, V. Participation of civil society in public administration: prospects for international experience implementation in Ukraine. *Humanities & Social Sciences Reviews*. Scopus. 2019. Vol. 7(5), P. 757–764.
  34. Oleg Todoshchak, Oleg Khamkhodera, Roman Savchuk, Yuliia Bila-Tiurina The police reform through the prism of social partnership: the experience of Ukraine *Eurasian Journal of Biosciences*. Scopus. 2019. Volume 13 Issue 2, pp. 2057–2063.

Навчальне видання

**Тетяна БІЛОУС-ОСІНЬ, Яна МАСЛОВА,
Вікторія ВАСИЛЬКІВСЬКА**

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ \
В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Навчально-методичний посібник

Освітня програма підготовки здобувачів
вищої освіти другого (магістерського) рівня
в Національному університеті «Одеська юридична академія»

Електронне видання

В авторській редакції

Ум-друк. арк. 3,3. Зам. № 2312–05.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net